

Nr 174.

Av herr Arrhén, om avskaffande av omsättningsskatten på sill och fisk.

Alltsedan omsättningsskattens tillkomst utgår tyvärr sådan även på så betydelsefulla livsmedel som fisk och sill, som i färskt, fruset eller saltat tillstånd säljes i detaljhandeln. Med tanke på den starkt ökade tillförseln av olika fiskslag, som avspärrningen och vår försvårade livsmedelssituation nödvändiggjort, och de av olika krisomständigheter föranledda höga priserna på sill och fisk ha säkerligen icke oväsentliga belopp på detta sätt tillförts statskassan. Livsmedelsläget har nämligen i hög grad stegrat fiskkonsumtionen här i landet, och även om folkförsörjningen med andra livsmedel, såsom kött och fläsk, på sistone blivit rikligare, är dock fisket fortfarande en ovärderlig livsmedelsproducent, varav vi äro mycket beroende.

I dagens läge bör man icke töva med någon förnuftig åtgärd, som kan lindra trycket av alla de direkta eller indirekta pålagor av skilda slag, som folket visserligen med en föredömlig medborgaranda funnit sig i, men som dock icke böra vidmakthållas längre än nödvändigt.

Det ligger i sakens natur, att denna indirekta skatt drabbar särskilt tungt de mindre köpstarka medborgargrupperna, som redan under normala förhållanden hade svårt att få sina knapphändiga inkomster att räcka till livets nödtröft. För dessa kategorier hade sill och fisk ett avgjort företräde framför flera andra livsmedel, därför att sill och fisk i regel höll sig billig i förhållande till sin goda smak och sitt höga näringsvärde. Särskilt för fattiga och pensionärer i små omständigheter äro dagens fisk- och sillpriser ett allvarligt problem. Det synes mindre välbetänkt, att staten i fortsättningen skall lägga sten på deras börda genom att fördyra dessa livsmedel medelst en omsättningsskatt.

Från början drabbade denna indirekta beskattning praktiskt taget alla varuslag, men genom erfarenheterna om hur denna skatt drabbade har man nu nått fram till en ur konsumentsynpunkt mera rättvis beskattning. Delvis tack vare motioner i riksdagen är f. n. skatten upphävd i fråga om exempelvis foder- och gödselmedel, ransonerade mjöl- och grynvaror, vete, korn, råg och havre, potatis, mjölk, smör, margarin och grädde. Som synes, äro viktiga kategorier av våra allmännaste livsförnödenheter numera befriade från denna extraskatt, och det är givetvis ett steg i rätt riktning.

Det bör i dagens läge vara angeläget att redan nu se till, att skatten icke drabbar hårdare än tillbörligt och nödvändigt. Särskilt av två bärande skäl

är det i högsta grad önskvärt att snarast möjligt slopa omsättningsskatten på sill och fisk. För det första äro dessa livsviktiga förnödenheter redan så avsevärt mycket dyrare i inköp för mindre bemedlade grupper även utan denna extraskatt. För det andra är det fara värt, att ett bibehållande av omsättningsskatten på sill och fisk kommer att avsevärt missgynna fisket, när livsmedelsproduktionen en gång åter kommer i normala spår.

Flera av de faktorer, som menligt påverka fiskkonsumtionen i fredstid, konstitueras nämligen redan nu och göra sig ofta och med skärpa gällande i form av starkt sjunkande efterfrågan, så snart t. ex. kött- och fläsktilldelningen temporärt ökar.

Ju mer man alltså utan att försämra fiskets lönsamhet f. n. redan nu kan sänka detaljpriserna på sill och fisk, desto rimligare utgångsläge får fisket, när den normala konkurrensen på livsmedelsmarknaden åter sätter in med full styrka.

Redan fiskets produktionskostnader påverkas ofördelaktigt av omsättningsskatt på vissa av fiskets väsentliga förnödenheter. Visserligen äro drivmedel, is och vissa slags fiskredskap icke skattebelagda, men omsättningsskatt utgår alltjämt på exempelvis de väsentligt fördyrade båtmotorerna, wirar, snurrevadståg och en del andra förbrukningsartiklar. På så sätt tynger omsättningsskatt i led efter led produktionen, och fiskarna måste kompensera sig genom att kräva högre förstahandspriser, för så vitt fisket med hänsyn till nuvarande företagarrisker skall kunna hållas i gång i önskvärd omfattning. Full kompensation kan det dock aldrig bli tal om, utan fiskarna bära ensamma en god del av de ökade produktionskostnaderna. Det bör i detta sammanhang särskilt uppmärksammas, att de stegrade anskaffnings- och underhållskostnader, som fiskarna nu ikläda sig, bl. a. till följd av just omsättningsskatt, innebära en nästan skrämmande stor skuldbelastning. Så länge produktionen löper som den nu gör och avsättningen är tämligen tryggad till ur producentsynpunkt rimliga priser, kunna väl skulderna förräntas och amorteras, men det måste bli svårt, när freden en gång kommer och fisken icke blir samma nödvändighetsvara som nu. Det torde då visa sig, att de offer fiskarkåren i gemen bragt för att skaffa oss outhärliga livsmedel under avspärningstider varit högst väsentliga, likaså de förpliktelser de iklätt sig för att skaffa sig en visserligen i tekniskt avseende förstklassig men ur ekonomisk synpunkt mycket vanskelig utgångspunkt för en fredsmässig utveckling av fisket.

Omsättningsskatten på fisk och sill blir så mycket mer kännbar som den utgör en extra pålaga utöver den regleringsavgift, som livsmedelskommissionen upptar.

De synpunkter, som här anförts och som även återfinnas i den motion som avlämnades vid 1944 års riksdag i samma sak, utgöra alltjämt motivering för att vår fiskerinärings produkter befrias från denna skatt. Bevillningsutskottet anförde då som skäl för sitt avstyrkande, att skattetekniska och statsfinan-

siella skäl omöjliggjorde ett direkt slopande av ifrågavarande skatt på fisk. Vad de skattetekniska skälen beträffar, så är jag icke övertygad om att dessa skulle utgöra ett absolut hinder, när det gäller att borttaga omsättningsskatten på ifrågavarande varuslag. I så fall blir det för framtiden alltid omöjligt att borttaga omsättningsskatten etappvis. Att slopa den allmänna omsättningsskatten helt och på en gång är ur statsfinansiell synpunkt icke möjligt. Allt talar därför för att en avveckling av denna skatt *måste ske etappvis*. När våra jordbruksprodukter till största delen icke äro skattebelagda på detta sätt, är det icke mer än rättvist, att vid avvecklingens första etapp våra fiskeprodukter komma i främsta rummet.

Jag är visserligen icke främmande för att ett förslag av denna innebörd tarvar noggrant övervägande men likaså förvissad om att en närmare prövning av spörsmålet skall visa, att det är möjligt att bringa detsamma till en för berörda närings- och konsumentintressen tillfredsställande lösning.

Med hänsyn till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till borttagande fortast möjligt av omsättningsskatten på sill och fisk, som i färskt, fruset eller saltat tillstånd saluföres i riket.

Stockholm den 23 januari 1945.

Erik Arrhén.